

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Блудова Ю.О.

*викладач кафедри педагогіки та психології,
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

ЕТНОХУДОЖНІ ЦІННОСТІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИХ СМАКІВ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сучасний етап розвитку теорії та методики естетичного виховання в Україні характеризується пошуком відповіді на ряд важливих питань, пов'язаних з проблемою особистості, розвитком її потенційних сил і можливостей, формування системи духовних цінностей, на які б вона могла спиратися у повсякденному житті, навчанні, праці, спілкуванні, творчості.

Майбутнє національної школи України пов'язане з залученням учнів до найвищих духовних цінностей, серед яких естетичні смаки мають зайняти гідне місце. Йдучи до цих перспектив працівники школи прагнуть визначити головне в освітньо-виховному процесі, будувати його за законами краси, цілісності, гармонії, виразності тощо [1, с. 6].

З давніх часів народна творчість є основою розвитку культури, справжнім джерелом національних традицій. Це невичерпна криниця високоморальних почуттів, реалізація принципів гармонійного розвитку людини, людини і природи, людини і родини, людини і суспільства, високохудожніх образів, до яких рано чи пізно звертається кожен з нас. В основу етнохудожніх цінностей покладено міфо-поетичне почуття світу, яке розвивається як колективна, так і індивідуальна творчість, що є віддзеркаленням різних суттєвих сторінок життя людини [1, с. 33].

Етнохудожні цінності – це сукупність творчої діяльності народу, яка виявляється у різних видах мистецтва, а саме: в усній словесній поезії, в музичних вокальних творах, в хороводах, танцях, сценічній грі, драмі, народній архітектурі, вишиванні, писанкарстві, кераміці, витинанні, різбленні тощо, виступає унікальним джерелом духовних цінностей, відбиттям національної самосвідомості, кореневою системою, що підживлює древо сучасної культури.

Актуальними питаннями сьогодення є питання естетичного виховання культури підростаючого покоління. Особистісна орієнтація сучасної освіти передбачає залучення молодших школярів до естетичного досвіду людства, до творчої діяльності, що є основою естетичного виховання особистості. У зв'язку з цим важливого значення набуває осмислення етнохудожніх цінностей та їх використання у процесі естетичного виховання учнів початкової школи.

Естетичне виховання в початковій школі спрямоване на формування здатності сприймати учнями світу прекрасного в навколишньому середовищі та мистецтві, на виховання естетичних почуттів, суджень, смаків, умінь, креативності. Необхідною стає потреба формувати художньо-естетичні смаки дітей молодшого шкільного віку [4].

М. Рильський наголошував, що народна творчість – це сукупність творчої діяльності народу, яка виявляється у різних видах мистецтва: в усній словесній поезії, музичних вокально-інструментальних творах, танцях, хороводах, сценічній драмі, в народній архітектурі та різних видах малярської, декоративно-ужиткової творчості.

Найпершим і могутнім фактором художньо-естетичного виховання учнів С. Русова вважала національне мистецтво. Вона вказувала на необхідність виховання дитини на рідному матеріалі краси, розуму, естетики за допомогою ліній орнаменту, мелодій пісень, фарб, рухів, музикування на різних інструментах, особливо на народних. Науковець зауважувала, що українська народна вишивка, кераміка, орнамент приваблюють дітей гармонією ліній, фарб, форм, надихають на творчість, викликають бажання до створення власних виробів, що сприяє розвитку, дає задоволення дитині, виховує художньо-естетичний смак.

Народна культура органічно постає з природи людини і передається через наслідування, практику, імітацію, спілкування із покоління до покоління. Родинно-побутова культура відроджує численні традиції національного пісенного фольклору. Її основу складають незчисленні та незрівнянні ліричні мелодії про кохання, глибоку і всеперемагаючу материнську любов, про любов до природи і свого краю, прив'язаність до батьківського дому тощо. І не тільки українській культурі це притаманно, тому що кожна культура прагне до гармонійного розвитку всіх своїх складових, кожна нація виражає своє інтелектуальне багатство, різноманітність своїх почувань і естетичних уявлень, свій психологічний лад через усе багатство видів і жанрів, через посередництво безлічі культуротворчих засобів. Культура безмежна, тому що необмежені і вічно мінливі потреби та інтереси людей у пізнанні, освоєнні і перетворенні світу.

Д. Кабалевський наголошував, що є всі реальні можливості для побудови науково обґрунтованої системи естетичного виховання учнів у загальноосвітній школі. В процесі формування смаків він надав перевагу таким видам мистецтва як література, музика та образотворче мистецтво.

Залучення молодших учнів до прекрасного, ознайомлення їх з творами національного мистецтва поглиблюють і поширюють естетичну підготовку і формування художньо-естетичних смаків учнів [3].

В. Сухомлинський практично довів нерозривну єдність естетичних почуттів людини з її світоглядними переконаннями. Він зазначив, що навчально-виховний процес базується на позитивних естетичних почуттях. Естетичне виховання учня надає йому «певної спрямованості» в пізнавальній і творчій діяльності, в задоволенні його духовних запитів [2].

Головною метою виховання на сучасному етапі є набуття молодим поколінням історичного і соціального досвіду людства, успадкування

духовних надбань не тільки українського народу, а й наслідування кращих світових здобутків, розвиток особистісних рис громадянина своєї держави, формування моральної, естетичної, політичної та духовної культури суспільства, що має бути акумульованим у новій ідеології української держави [1, с. 26]

Таким чином, етнохудожні цінності та їх використання у процесі естетичного виховання та формування художньо-естетичних смаків учнів початкової школи може здійснюватися за допомогою творів і українського народного мистецтва, художньої літератури, і фольклору, природи, краси оточуючого світу та побуту участі людини в різних видах творчої діяльності.

На жаль, шкільні реалії сьогодення констатують, що у становленні естетичної культури, художньо-естетичного смаку молодших школярів не відчувається реального впливу етнохудожніх цінностей. Педагогічна увага традиційно звернена до вирішення завдань передачі учням соціальних знань, наукової інформації. В той же час не напрацьовується відповідний досвід у сфері взаємодії молоді з цінностями етнохудожньої культури. Змінити існуючий стан у вирішенні проблеми естетичної освіти і виховання школярів можливо за умови, якщо освітня практика усвідомить необхідність рішучих дій у цьому напрямку.

Список використаних джерел:

1. Естетичне виховання учнів засобами етнохудожньої творчості: Методичний посібник. [За ред. проф. Бутенка В. Г.] – Херсон, видавець Грінь Д.С., 2012. – 152 с.
2. Кривошея Т. О. Естетичне виховання в сучасному культуротворчому процесі: монографія. – К., 2013. – 272 с.
3. Стрілько В. В. Формування естетичних смаків старшокласників у роботі загальноосвітньої школи. – Харків: Колегіум, 2011. – 252 с.
4. Эстетическое воспитание школьников: Вопросы теории и методики: (Педагогическая наука – реформе школы) / Под ред. М. Д. Таборидзе. – М.: Педагогика, 1988. – 104 с.

Вовк О.Р.

аспірант,

*Київський інститут проблем виховання
при Національній академії педагогічних наук України*

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ДІЯЛЬНІСНОГО КОМПОНЕНТА ГОТОВНОСТІ ДО МОРАЛЬНОГО ВИБОРУ

Виховна система ВНЗ покликана сформувати всебічно розвинену особистість, гуманістично спрямовану із наявною системою моральних цінностей та пріоритетів, що здатна втілювати набутий досвід у практичне коло діяльності. На думку, Л. Кириченко, сьогодні втрачено досить важливий, сутнісний аспект діяльності – її розуміння як щастя, як форми самовираження, як форми становлення людини із закладеними можливостями [2, с. 41], серед